

СУЧАСНА ОСВІТНЯ ПАРАДИГМА У КОНТЕКСТІ КУЛЬТУРНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Ірина Кучерак
докторант Інституту-професійної технічної освіти
НАПН України

Глобалізація, інформатизація та формування єдиного комунікативного простору зумовлюють значні соціокультурні трансформації. Такі процеси детермінують необхідність побудови нової освітньої парадигми, що відповідатиме актуальним потребам розвитку інформаційного суспільства. Доцільність таких інновацій обґрунтована у працях вітчизняних та зарубіжних науковців (М. Аріарський, І. Зязюн, Т. Іванова, В. Кремінь, Л. Кондрацька, Н. Ничкало, В. Орлов, В. Радкевич, О. Рудницька, Ф. Собянін, О. Шевнюк).

Однак, незважаючи на чималу кількість наукових публікацій, доводиться констатувати інертність освітніх реформ у контексті підвищення престижу і рівня вітчизняної освіти щодо досягнення світових стандартів. Означені чинники зумовлюють актуальність вибору теми даного дослідження.

На сьогоднішній день освіта постає не лише у контексті професійної підготовки майбутнього фахівця, а, насамперед, як складний процес еволюції культури, важливою складовою якого є орієнтація на розкриття потенціалу особистості як суб'єкта культури. За визначенням В. Кременя освіта «... може тільки тоді виконувати своє покликання, коли смислом її розвитку, центром всіх інновацій і стратегій стає людина. Така спрямованість освіти дозволить подолати існуючий перехідний стан у світогляді і духовності» [1, с. 499].

Саме тому освіта і культура постають як «цілісно взаємодетерміновані феномени людського існування» [2, с. 226]. Відтак реформування змісту освіти, її функцій і моделей тісно пов'язане із динамікою змін культурних епох.

Характер таких інновацій безпосередньо залежить від домінуючого типу культури. Зведення ролі освіти лише до функції «виконавця суспільного замовлення» зумовлює її розвиток на засадах 98 «вторинності», «залишковості» і, в результаті, спричинює «вторинність» і «застарілість» щодо якості освітніх послуг і освітніх результатів, що не відповідають потребам часу.

У такому разі виникає критична необхідність щодо забезпечення випереджального характеру і пріоритетного розвитку освіти для суспільства. Освіта втрачає роль «відображувача сучасного», натомість постаючи у новітній якості «формуваача майбутнього» [3, с. 257]. Глобалізаційні зміни породжують необхідність створення освітнього середовища, покликаного формувати фахівців нового типу, здатних до впровадження інновацій, прийняття креативних і нетипових рішень, гідної конкурентоспроможності, систематичної самоосвіти, підвищення рівня професійної та освітньої культури.

Сучасний фахівець – це не лише знаюча людина, а, насамперед, підготовлена до життя, до ймовірної зміни професійної діяльності (за потреби) [4; 5; 6; 7].

Інноваційні процеси, характерні для усіх сфер суспільного життя, вимагають докорінних змін у побудові нової освітньої парадигми, враховуючи культурні трансформації сучасності, коли на перший план виходить самодостатня особистість, здатна реалізувати себе в динамічному світі, адаптуючись до інновацій та змін, при цьому не вдаючись до асиміляції, не втрачаючи ідентичності та індивідуальності.

Список використаних джерел:

1. Кремень В. Г. Філософія управління / В. Г. Кремень, С. М. Пазиніч, О. С. Пономарьов. – Харків: НТУ «ХПІ», 2008. – 524 с.

2. Кивлюк О. П. Освітня культура інформаційного суспільства в контексті глобалізаційної реальності / О. П. Кивлюк // Гуманітарний вісник ЗДІА. – 2016. – №67. – С. 225-232.

3. Калашнікова С. А. Освітня парадигма професіоналізації управління на засадах лідерства: монографія / С. А. Калашнікова. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 380 с.

4. Ариарский М. А. Прикладная культурология / М. А. Ариарский. – СПб.: ЭГО, 2001. – 287 с.

5. Артемова В. Г. Парадигма современного образования: социокультурный аспект / В. Артемова, Я. Филиппова. – М.: ЮнионДана, 2000. – 274 с.

6. Безугла М. В. Нова парадигма освіти на стику економічної та культурної епох / М. В. Безугла // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – 2016. – вип. 5. – С. 52-61. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2016_5_8

7. Динамика культуры в эпоху глобализации: ноосферный контекст: монография / В. В. Буряк. – Симферополь: ДИАЙПИ, 2011. – 462 с.